

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Verlaagt extra onderwijs eurosceptis? Een regression discontinuity design met leerplichthervormingen in vier Europese landen

Kunst, S.; Kuhn, T.; van de Werfhorst, H.

DOI

[10.5117/MEM2020.1.004.INDE](https://doi.org/10.5117/MEM2020.1.004.INDE)

Publication date

2020

Document Version

Final published version

Published in

Mens en Maatschappij

License

CC BY-NC-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Kunst, S., Kuhn, T., & van de Werfhorst, H. (2020). Verlaagt extra onderwijs eurosceptis? Een *regression discontinuity design* met leerplichthervormingen in vier Europese landen. *Mens en Maatschappij*, 95(1), 65-68. <https://doi.org/10.5117/MEM2020.1.004.INDE>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (<https://dare.uva.nl>)

Verlaagt extra onderwijs eurosceptis? Een *regression discontinuity design* met leerplichthervormingen in vier Europese landen

Sander Kunst, Theresa Kuhn en Herman van de Werfhorst

Oorspronkelijk artikel: Kunst, S., T. Kuhn en H. van de Werfhorst (2019). Does education decrease Euroscepticism? A regression discontinuity design using compulsory schooling reforms in four European countries in *European Union Politics*, *European Union Politics*, <https://doi.org/10.1177/1465116519877972>

Op 23 juni 2016 stemde een nipte meerderheid van 51,9% van de Britten voor uittreding uit de Europese Unie (EU). Onderzoek naar de uitslag van het Brexit-referendum laat zien dat de keuze om voor 'Leave' of 'Remain' te stemmen sterk afhangt van opleidingsniveau: ruim 70% van de Britse kiezers zonder onderwijskwalificaties stemde voor 'Leave', terwijl dit onder stemmers met een universitaire graad slechts 25% was. Deze kloof in eurosceptis is niet alleen zichtbaar in het Verenigd Koninkrijk. In bijna alle West-Europese landen zien we een patroon waarin lager opgeleiden sceptischer tegenover de EU staan dan hoger opgeleiden. Gezien de sterke associatie tussen onderwijsniveau en eurosceptis is de centrale onderzoeksvraag

binnen onze studie of er een oorzakelijk verband bestaat tussen onderwijs en eurosceptis.

Binnen de bestaande wetenschappelijke literatuur wordt een aantal redenen aangedragen om de bestaande verschillen in eurosceptis tussen lager en hoger opgeleiden te verklaren. Zo zouden hoger opgeleiden positiever tegenover de EU staan, omdat zij meer profiteren van de voordelen die de Europese integratie te bieden heeft. Door het wegvallen van fysieke grenzen binnen Europa is studeren of werken in een ander Europees land voor velen mogelijk geworden. Echter, deze kansen lijken vooral benut te worden door mensen met een hoger opleidingsniveau, omdat zij over kennis en vaardigheden beschikken die niet gebonden zijn aan de nationale landsgrenzen. Als 'winnaars' van de globalisering zijn hoger opgeleiden veel 'mobiel', waardoor zij optimaal zouden kunnen genieten van de voordelen van Europese eenwording. Daarnaast wordt verondersteld dat meer scholing zorgt voor een meer kosmopolitische blik op de wereld. Onderwijs zou mensen blootstellen aan liberale waarden, zoals diversiteit, pluriformiteit en individuele vrijheid. Hierdoor zouden hoger opgeleiden minder nationalistische gevoelens koesteren, wat weer de steun zou vergroten voor kosmopolitische politieke projecten zoals de EU.

Deze verklaringen veronderstellen impliciet een causaal verband: meer jaren scholing zorgen uiteindelijk voor een daling in eurosceptis. Echter, deze verklaringen zijn voornamelijk gebaseerd op studies die samenhang testen, geen causaliteit. Recent onderzoek laat daarnaast zien dat allerlei achtergrondfactoren zowel met opleidingsniveau als met politieke opvattingen samenhangen. Veel van deze factoren (bijv. politieke opvoeding door de ouders, cognitieve vaardigheden etc.) zijn moeilijk te kwantificeren en/of op te nemen in statistische modellen. Door deze factoren te negeren is het goed mogelijk dat eerdere studies het effect van onderwijs op eurosceptis overschatten.

Onderzoeksopzet

Om een oorzakelijk verband tussen onderwijs en eurosceptis te toetsen, maken we gebruik van een natuurlijk experiment, het zogenaamde *regression discontinuity design*. De logica achter deze methode is vrij intuïtief. Stel dat we het effect willen weten van het predicaat *cum laude* op het schooldiploma voor het latere salaris. We kunnen niet een simpele vergelijking maken in het salaris tussen studenten met en zonder *cum laude*. Deze leerlingen verschillen op tal van factoren (zoals motivatie, intelligentie, talent etc.) van elkaar, en deze factoren hangen ook weer samen met de hoogte van het salaris. Een oplossing is om leerlingen te vergelijken die heel dicht bij de magische grens van een 8,0 zitten. Studenten met een 7,9 hebben

pech, terwijl studenten met een 8,1 het predicaat cum laude krijgen. Deze studenten verschillen niet van elkaar in talent, motivatie of intelligentie. Het enige verschil is dat de studenten net boven de 8,0 cum laude ontvangen, terwijl studenten die net onder deze grens zitten een 'normaal' diploma krijgen. Uiteindelijk is net boven of onder de 8,0 eindigen puur *op basis van kans*. Rondom de magische grens van een 8,0 simuleren we dus de context van een lab-experiment. Het verschil in salaris tussen leerlingen die net wel en net niet een 8,0 gemiddeld hebben is het causale effect van het predicaat cum laude op het salaris.

We vertalen deze logica naar vijf wijzigingen in de onderwijsstelsels van Groot-Britannië (1947 en 1972), Nederland (1974), Denemarken (1958) en Zweden (1965) die alle de leerplichtige leeftijd verhoogden. In onze studie vergelijken we cohorten die *net wel* en *net niet* zijn blootgesteld aan deze hervormingen. Of een individueel kind net wel of net niet te maken krijgt met een verhoogde leerplichtige leeftijd is puur afhankelijk van kans. Toevallig een jaar eerder of later geboren worden, kan dus in een vol jaar (of meer) aan extra scholing resulteren, maar deze cohorten zijn op alle andere relevante kenmerken juist identiek. Op deze wijze kunnen we een zuivere vergelijking maken van eurosceptis tussen cohorten die (bijna) identiek zijn, maar alleen verschillen in jaren scholing die ze gevolgd hebben.

We combineren de wijzigingen in de onderwijsstelsels met data van het European Social Survey tussen 2002 en 2014. Onze afhankelijke variabele is eurosceptis. We gebruiken twee maten van eurosceptis die doorgaans gebruikt worden: (1) steun voor verdergaande Europese integratie en (2) mate van vertrouwen in het Europese parlement. Beide variabele worden onafhankelijk van elkaar geanalyseerd.

Belangrijkste bevindingen

Uit onze data blijkt dat cohorten die net wel en net niet zijn blootgesteld aan onderwijshervormingen inderdaad verschillen in het aantal jaren onderwijs dat ze genoten hebben. Oftewel, de cohorten die volgens de wet langer naar school moesten, blijken inderdaad meer jaren scholing te hebben gevolgd. Echter, als we kijken naar hun opvattingen over de EU (steun voor verdergaande Europese integratie en mate van vertrouwen in het Europees parlement) zien we weliswaar verschillen, maar deze zijn statistisch niet significant: de extra scholing die mensen hebben genoten door een stelselwijziging heeft hun houding ten aanzien van de EU niet wezenlijk veranderd. In tegenstelling tot de robuuste samenhang in de vakliteratuur vinden wij dus geen sluitend bewijs voor een oorzakelijk verband tussen onderwijs en eurosceptis.

Implicaties

Aangezien onderwijsniveau vaak als standaard controlevariabele wordt meegenomen in kwantitatieve analyses, is het niet alleen vanuit maatschappelijk maar ook wetenschappelijk perspectief belangrijk om te weten *wat* achter deze variabele schuilgaat. Onze resultaten leveren geen sluitend bewijs voor een oorzakelijk verband tussen onderwijs en eurosceptis. Het is belangrijk om te vermelden dat dit niet betekent dat onderwijs geen effect kan hebben op de houding jegens de EU. Binnen ons onderzoek hebben wij slechts gekeken naar veranderingen in de middelbareschooltijd voor oudere generaties. Het onderzoeksdesign dat wij hanteren is sterk in het aantonen van causale verbanden, maar wel tegen een prijs: de causale verbanden zijn lastig te generaliseren buiten de context van de beleidsinterventie die we bestuderen. Moeten we bijvoorbeeld niet kijken naar universitair onderwijs in plaats van middelbaar onderwijs? Zou er wellicht wél een effect van onderwijs kunnen bestaan bij jongere generaties die opgegroeid zijn in een wereld waarin de EU vanzelfsprekend is? Kortom, er is nog veel onderzoek nodig om te bepalen of, en hoe, onderwijs van invloed is op de vorming van politieke opvattingen zoals eurosceptis.